

Lausunto luonnoksesta Suomen kansalliseksi ennallistamissuunnitelmaksi

Metsäammattilaisten verkosto

Luonnos 1.0

Valmisteluvaihe

Lausunto ympäristöministeriölle ja maa- ja metsätalousministeriölle
Suomen kansallinen ennallistamissuunnitelma (luonnos)
Päiväys täydennetään ennen lausunnon jättämistä

Tiivistelmä

Tässä lausunnossa Metsäammattilaisten verkosto arvioi luonnosta Suomen kansalliseksi ennallistamissuunnitelmaksi. Verkosto pitää luonnon monimuotoisuuden vahvistamista tärkeänä ja kannattaa ennallistamisasetuksen tavoitteiden toteuttamista tavoilla, jotka ovat tutkimusnäyttöön perustuvia, kustannustehokkaita, oikeasuhtaisia ja yhteensovitettuja metsätalouden, huoltovarmuuden sekä maanomistajien perusoikeuksien kanssa.

Pidämme luonnoksen vahvuuksina vapaaehtoisuuden, kansallisten joustojen hyödyntämisen, valtion maiden ensisijaisuuden sekä kustannustehokkuuden korostamista. Katsomme kuitenkin, että vaikutusarvioinnit ovat useilta osin puutteellisia eikä suunnitelma vielä riittävästi arvioi toimeenpanon välillisiä vaikutuksia metsänomistajiin, puumarkkinoihin, metsäalan yrityksiin, työllisyyteen ja luonnonhoidon kannustimiin.

Lausunnon keskeiset johtopäätökset

Lausunnon keskeiset johtopäätökset ovat seuraavat:

1. taloudelliset ja työllisyysvaikutukset tulee arvioida riippumattomasti ennen suunnitelman hyväksymistä, sekä varmistaa suunnitelman toteuttamiskelpoisuus (henkilötyövoiman, koneiden ja rahoituksen saatavuus ym.);
2. vaikutukset metsänomistajien käyttäytymiseen ja vapaaehtoiseen luonnonhoitoon tulee arvioida erikseen;
3. luontotyyppien määrittelyjen ja kartoitusten laadunvarmistusta tulee vahvistaa;
4. puumarkkinoiden toimivuuteen ja markkinariskeihin kohdistuvat vaikutukset tulee arvioida;
5. vapaaehtoisesta luonnonhoidosta ei saa seurata korvauksettomia taloudellisia menetyksiä;
6. suunnitelmassa tulee tarkastella myös vaikutuksia huoltovarmuuteen, aluekehitykseen ja vientikilpailukykyyn;
7. vapaaehtoisuuden sekä täysimääräisten korvausten tulee säilyä toimeenpanon lähtökohtina;
8. toimenpiteiden tulee perustua parhaaseen saatavilla olevaan tutkimusnäyttöön ja avoimeen vaikutusarviointiin;
9. luonnon monimuotoisuuden vahvistamisessa tulee hyödyntää sekä suojelualueita että talousmetsien luonnonhoitoa;

lausunnossa esitetään konkreettiset tekstimuutokset suunnitelman jatkovalmistelua varten.

Sisällys

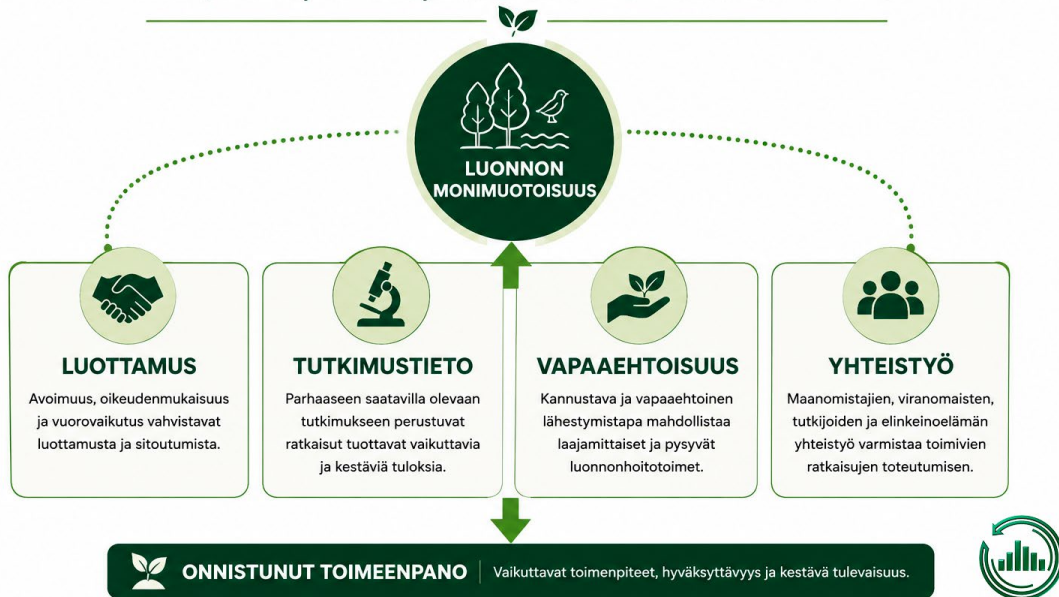
Tiivistelmä	2
Lausunnon keskeiset johtopäätökset	2
1 Johdanto	6
1.1 Lausunnon lähtökohdat	6
1.2 Lausunnon tavoite	7
1.3 Lausunnon keskeinen näkökulma	7
2 Yleiset huomiot ennallistamissuunnitelmasta	8
2.1 Ennallistamissuunnitelman tavoitteet ovat kannatettavia	8
2.2 Suunnitelman keskeiset puutteet	8
3 Talous- ja työllisyysvaikutukset	10
3.1 Vaikutusarviointi on keskeinen osa hyvää lainvalmistelua	10
3.2 Metsänomistajien investointihalukkuus	10
3.3 Seuranta	11
3.4 Yhteenveto	11
4 Toimenpiteet ennallistamisasetuksen tavoitteiden saavuttamiseksi	13
Metsäammattilaisten verkoston arvio	13
4.1 Toimenpiteiden toteuttamisen yleiset periaatteet	13
4.2 Helmi- ja METSO-ohjelmien hyödyntäminen	14
4.3 Toimenpiteiden kohdentaminen	14
4.4 Talousmetsien luonnonhoidon huomioon ottaminen	14
4.5 Luonnontieteellisen tiedon hyödyntäminen	14
4.6 Ilmastonäkökulma	15
4.7 Taloudelliset ja yhteiskunnalliset vaikutukset	15
4.8 Yhteistyö ja vuorovaikutus	15
4.9 Seuranta	15
4.10 Sopeutuva toimeenpano	15
5 Oikeudellinen arviointi	16
5.1 Oikeusvarmuus on ennallistamisasetuksen onnistuneen toimeenpanon edellytys	16
5.2 Omaisuudensuoja	16
5.3 Tosiasialliset vaikutukset voivat olla merkittäviä ilman uusia käyttörajoituksia	16
5.4 Suhteellisuusperiaate	16
5.5 Oikeusvarmuus edellyttää yhdenmukaisia määritelmiä	17

5.6	Luontotietoon perustuvien päätösten laadunvarmistus.....	17
5.7	Oikeusturva edellyttää mahdollisuutta virheiden korjaamiseen	18
5.8	Taloudellisten vaikutusten täydentävä arviointi.....	18
6	Luontotyyppien määrittely, tietopohja ja epävarmuuksien hallinta.....	20
6.1	Luotettava tietopohja on onnistuneen ennallistamisen edellytys	20
6.3	Tietopuutteiden vaikutukset tulee arvioida avoimesti.....	20
6.4	Inventointien vertailukelpoisuus	20
6.5	Digitaalisen luontotiedon laatu.....	20
6.6	Tietopohjan kehittäminen yhteistyössä	21
6.7	Yhteenveto.....	21
7	Ennallistamissuunnitelman vaikutukset puumarkkinoiden toimintaan.....	23
7.1	Toimivat puumarkkinat ovat kestävän metsätalouden perusta	23
7.2	Markkinavaikutukset voivat poiketa oikeudellisista vaikutuksista	23
7.3	Epävarmuus lisää transaktiokustannuksia	23
7.4	Yritysten riskienhallinta voi vaikuttaa puukauppaan	23
7.5	Markkinoiden toimivuuden seuranta.....	24
7.6	Ennallistamissuunnitelman yhteisvaikutukset muun EU-sääntelyn kanssa.....	24
7.7	Metsäkatoasetuksen vaikutukset puumarkkinoihin	24
7.8	Hallinnollinen taakka ja kilpailukyky	25
7.9	Yhteenveto.....	25
8	Talousmetsien luonnonhoidon merkitys ennallistamistavoitteiden saavuttamisessa	27
8.1	Talousmetsät ovat olennainen osa Suomen metsäluontoa	27
8.2	Vapaaehtoinen luonnonhoito on ollut Suomen vahvuus	27
8.3	Kannustimien kehittäminen	28
8.4	Talousmetsien luonnonhoidon vaikutusten seuranta.....	28
8.5	Yhteenveto.....	29
9	Ilmastovaikutukset ja tavoitteiden yhteensovittaminen	31
9.1	Luonnon monimuotoisuus ja ilmastomuutos ovat toisiinsa kytkeytyviä haasteita	31
9.2	Ilmastomuutokseen sopeutuminen tulee huomioida nykyistä vahvemmin.....	31
9.3	Uusiutuvien raaka-aineiden merkitys ilmastopolitiikassa	31
9.4	Metsien ilmastomuutokseen sopeutumista tukevat metsänhoitokäytännöt	32
9.4.1	Aktiivinen metsänhoito ja ennallistaminen eivät ole toisiaan poissulkevia	32
9.4.2	Tutkimuksen ja käytännön metsätalouden yhteistyö.....	32

9.5 Tutkimustiedon hyödyntäminen	33
9.6 Yhteenveto.....	33
10 Ennallistamissuunnitelman toimeenpanon periaatteet.....	35
10.1 Vaikuttavuus tulee asettaa pinta-alatavoitteiden edelle	35
10.2 Yhteistyö lisää hyväksyttävyyttä.....	35
10.3 Seurannan tulee kattaa myös yhteiskunnalliset vaikutukset.....	35
10.4 Sopeutuva toimeenpano	35
10.5 Luottamus on toimeenpanon tärkein edellytys	36
11 Johtopäätökset.....	37
11.1 Metsäammattilaisten verkoston yleinen arvio.....	37
11.2 Luonnontieteellinen tietopohja	37
11.3 Vapaaehtoisuus.....	37
11.4 Talousmetsien luonnonhoito	37
11.5 Metsäammattilaisten verkoston keskeiset muutosesitykset.....	38
11.6 Lopuksi.....	38

ONNISTUNEEN ENNALLISTAMISEN NELJÄ PERUSPILARIA

Luonto, ihminen ja tutkimus yhdessä kestävänn tulevaisuuden rakentamiseksi.

1 Johdanto

1.1 Lausunnon lähtökohdat

Metsät tarjoavat elinympäristöjä tuhansille lajeille, merkittäviä hiilivarastoja ja hiilinieluja, uusiutuvan raaka-aineen lähteen, virkistys- ja matkailuympäristöjä, kulttuuriperinnön osan sekä tärkeän osan kansallista huoltovarmuutta.

Suomalaiset metsäammattilaiset ovat sitoutuneita luonnon monimuotoisuuden lisäämiseen ja toivovat ennallistamissuunnitelman toimivan kannustimena metsänomistajille luonnonhoitotoimien toteuttamiseksi. Metsäammattilaiset ovat huolissaan mahdollisista harmaan suojelun riskeistä, jotka voivat vaikuttaa negatiivisesti tehtävään luontotyöhön.

Suomalainen metsätalous on vuosikymmenten aikana muuttunut voimakkaasti. Luonnonhoito on nykyisin kiinteä osa metsien käsittelyä. Talousmetsissä lisätään lahoppuuta, jätetään säästöpuita, suojellaan pienvesiä ja arvokkaita elinympäristöjä, suositaan sekapuustoisuutta sekä toteutetaan metsänkäsittelyä, jossa luonnon monimuotoisuuden huomioon ottaminen on olennainen osa metsänhoidon suunnittelua.

Samalla vapaaehtoisuuteen perustuvat METSO- ja Helmi-ohjelmat ovat osoittaneet, että luonnon monimuotoisuutta voidaan edistää tehokkaasti yhteistyössä maanomistajien kanssa.

Ennallistamissuunnitelman on oltava toteuttamiskelpoinen, jotta sillä on minkäänlaista arvoa. Sen vuoksi suunnitelmassa on tärkeää huomioida rahoituksen ja

rahoituslähteiden lisäksi työvoiman ja kaluston saatavuus suunnitelman mukaisiin toimenpiteisiin.

1.2 Lausunnon tavoite

Tämän lausunnon tavoitteena ei ole kyseenalaistaa ennallistamisasetuksen tavoitteita eikä luonnon monimuotoisuuden merkitystä. Sen sijaan lausunnossa arvioidaan, täyttääkö luonnoksena oleva kansallinen ennallistamissuunnitelma ne vaatimukset, joita voidaan perustellusti asettaa vaikutusarviointien kattavuudelle, oikeusvarmuudelle, toimeenpanon kustannustehokkuudelle, maanomistajien oikeusturvalle, elinkeinojen toimintaedellytysten turvaamiselle, luonnonhoidon kannustavuudelle sekä yhteiskunnallisten kokonaisvaikutusten arvioinnille.

Metsäammattilaisten verkosto katsoo, että luonnoksessa on useita vahvuuksia. Erityisesti vapaaehtoisuuden, kansallisten joustojen, valtion maiden ensisijaisuuden sekä kustannustehokkuuden korostaminen muodostavat hyvän perustan suunnitelman jatkovalmistelulle. Samalla verkosto katsoo, että suunnitelman vaikutusarviointeja tulee täydentää olennaisesti ennen sen hyväksymistä.

Suunnitelman valmistelussa arvioidaan myös ennallistamistoimien vaikutukset maanomistajien käyttäytymiseen, talousmetsien luonnonhoidon kannustimiin, puumarkkinoiden toimintaan sekä metsäalan investointeihin. Lisäksi arvioidaan ennallistamistoimien yhteisvaikutukset muun EU:n ympäristö-, ilmasto- ja yritys vastuuta koskevan sääntelyn kanssa. Lisäksi lausunnossa arvioidaan resurssien saatavuutta.

1.3 Lausunnon keskeinen näkökulma

Lausunnon keskeinen viesti on, että onnistunut ennallistaminen edellyttää maanomistajien ja metsäalan toimijoiden luottamusta. Suomessa merkittävä osa luonnon monimuotoisuutta tukevista toiminnoista toteutetaan talousmetsissä vapaaehtoisesti. Mikäli ennallistamisasetuksen toimeenpano aiheuttaa epävarmuutta metsänomistajien oikeuksiin, puumarkkinoiden toimintaan tai luonnonhoitotoimien seurauksiin liittyen, on olemassa riski, että vapaaehtoiset luonnonhoitotoimet vähenevät. Tällainen kehitys olisi ristiriidassa sekä kansallisten että Euroopan unionin luonnon monimuotoisuustavoitteiden kanssa.

Lausunnossa esitetään tämän vuoksi useita ehdotuksia, joiden tavoitteena on vahvistaa ennallistamissuunnitelman vaikuttavuutta, hyväksyttävyyttä ja oikeusvarmuutta sekä turvata luonnon monimuotoisuuden edistäminen tavalla, joka säilyttää maanomistajien luottamuksen ja kannustaa vapaaehtoiseen luonnonhoitoon.

2 Yleiset huomiot ennallistamissuunnitelmasta

2.1 Ennallistamissuunnitelman tavoitteet ovat kannatettavia

Verkosto pitää kannatettavina erityisesti vapaaehtoisten keinojen ensisijaisuutta, kustannustehokkuutta, kansallisten joustojen hyödyntämistä, valtion maiden ja suojelualueiden priorisointia toimeenpanon alkuvaiheessa, maanomistajien perusoikeuksien huomioon ottamista, huoltovarmuuden, ruoantuotannon ja yritysten kilpailukyvyyn yhteensovittamista ennallistamistavoitteiden kanssa sekä EU-rahoituksen aktiivista hyödyntämistä.

Verkosto pitää myös perusteltuna, että luonnoksessa pyritään hyödyntämään ennallistamisasetuksen sallimat kansalliset joustot esimerkiksi erittäin laajojen suoluontotyyppien osalta sekä metsäluontotyyppien tulkintojen valmistelussa. Tämä osoittaa, että suunnitelmassa on pyritty huomioimaan Suomen erityisolosuhteet.

Lisäksi on myönteistä, että luonnoksessa tunnustetaan useiden luontotyyppien tietopuutteet ja todetaan metsäluontotyyppien tavoitteiden edellyttävän vielä tarkempia selvityksiä ja neuvotteluja Euroopan komission kanssa.

2.2 Suunnitelman keskeiset puutteet

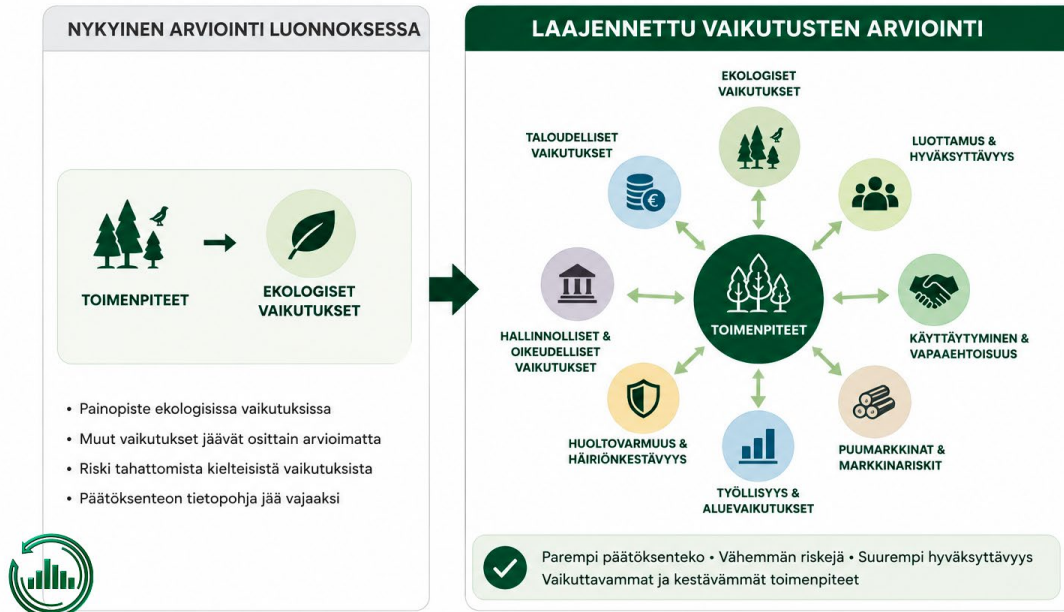
Suunnitelmaa tulisi täydentää siten, että taloudellisten vaikutusten arviointi kattaisi koko metsäsektorin arvoketjun sekä vaikutukset vientiin, investointeihin, huoltovarmuuteen ja aluekehitykseen. Lisäksi tulee laatia erillinen arvio ennallistamistoimien vaikutuksista metsänomistajien käyttäytymiseen ja vapaaehtoiin luonnonhoitotoimiin, arvioida markkinavaikutukset mukaan lukien puumarkkinoiden toiminta, sertifiointiin liittyvät vaikutukset ja rahoitusmarkkinoiden mahdolliset reaktiot, varmistaa metsäluontotyyppien määrittelyjen, inventointimenetelmien ja laadunvarmistuksen valtakunnallinen yhdenmukaisuus ennen uusien velvoitteiden toimeenpanoa sekä täydentää suunnitelmaa vaikutusten kokonaisarvioinnilla, jossa ekologiset, taloudelliset, sosiaaliset ja oikeudelliset vaikutukset tarkastellaan tasapainoisesti.

Toimenpiteet tulee suunnitella siten, etteivät ne heikennä maanomistajien kannustimia toteuttaa vapaaehtoisia luonnonhoitotoimia talousmetsissä, ja toimeenpanossa tulee seurata erikseen vaikutuksia maanomistajien osallistumiseen vapaaehtoiin luonnonhoito- ja suojeluohjelmiin.

Toimenpiteiden suunnittelussa ei ole riittävällä tavalla huomioitu ennallistamistoimien vaatimaa työvoimaa ja kalustoa. Metsäsektorilla ja maanrakennussektorilla työt jatkuvat normaalisi muilla työmailla, joten asiantuntijat, työntekijät, urakoitsijat ja muut ennallistamisen edellyttämät työntekijät tulee hankkia kilpailuilta markkinoilta. Uuden henkilöstön kouluttaminen ennallistamisstrategian tavoiteaikataulussa voi vielä onnistua, mutta siinäkin on haasteita. Työtä he eivät juuri ehdi tehdä ennen tavoiteajan täyttymistä. Suunnitelmassa on oltava oma osionsa myös henkilö- ja kalustoresurssien hankkimiseen.

VAIKUTUSTEN ARVIOINTI – LAAJASTI JA KOKONAISVALTAISESTI

Ennallistamistoimien vaikutukset ulottuvat pidemmälle kuin luontoon.
Kokonaisvaltainen arviointi varmistaa toimien vaikuttavuuden ja hyväksyttävyyden.

Metsäammattilaisten verkoston muutosesitykset

Verkosto esittää, että ennallistamissuunnitelmaan lisätään seuraavat täydennykset:

1. Täydennetään taloudellisten vaikutusten arviointia kattamaan koko metsäsektorin arvoketju sekä vaikutukset vientiin, investointeihin, huoltovarmuuteen ja aluekehitykseen.
2. Laaditaan erillinen arvio ennallistamistoimien vaikutuksista metsänomistajien käyttäytymiseen ja vapaaehtoiisiin luonnonhoitotoimiin.
3. Arvioidaan markkinavaikutukset, mukaan lukien puumarkkinoiden toiminta, sertifiointiin liittyvät vaikutukset ja rahoitusmarkkinoiden mahdolliset reaktiot.
4. Varmistetaan, että metsäluontotyyppien määrittelyt, inventointimenetelmät ja laadunvarmistus ovat valtakunnallisesti yhdenmukaisia ennen uusien veloitteiden toimeenpanoa.
5. Täydennetään suunnitelmaa vaikutusten kokonaisarviointilla, jossa ekologiset, taloudelliset, sosiaaliset ja oikeudelliset vaikutukset tarkastellaan tasapainoisesti.
6. Lisätään suunnitelmaan osio henkilö- ja kalustoresurssien hankkimiseksi tavoitteiden toteuttamiseen.

3 Talous- ja työllisyysvaikutukset

3.1 Vaikutusarviointi on keskeinen osa hyvää lainvalmistelua

Mikäli Suomen maapinta-alasta halutaan ennallistaa kolmasosa, se tarkoittaa n. 10 miljoonan hehtaarin ennallistamista. Laskelmiemme mukaan tarvittaisiin kokonaisvaikutuksiltaan 44.000 työntekijää toteuttamaan työtä heti, jotta tavoite voitaisiin saavuttaa.

Metsäsektori muodostaa merkittävän osan Suomen tavaraviennistä, työllistää välittömästi ja välillisesti kymmeniä tuhansia ihmisiä, ylläpitää elinvoimaa erityisesti harvaan asutuilla alueilla, tuottaa huomattavan määrän verotuloja valtiolle ja kunnille sekä tukee kansallista huoltovarmuutta uusiutuvan kotimaisen raaka-aineen kautta.

Vaikka ennallistamissuunnitelma ei suoraan muuta metsälainsäädäntöä, sen toimeenpano voi vaikuttaa metsäalan toimintaympäristöön tavalla, joka heijastuu koko arvoketjuun. Tämän vuoksi vaikutusarvioinnin tulee kattaa myös epäsuorat ja pitkän aikavälin vaikutukset.

Ennallistamistoimien toteuttaminen ei vähennä metsätalouden tai maanrakennuksen tarvetta muissa työkohteissa. Vaikutuksia arvioidessa on arvioitava myös tavoitteiden toteuttamiskelpoisuus. On arvioitava, riittääkö Suomessa osaavaa työvoimaa ja koneita tavoitteiden saavuttamiseksi. Onko mahdollista kouluttaa nopealla aikataululla riittävää määrää uusia ammattilaisia ja saadaanko opintoja aloittamaan riittävää määrää ihmisiä? Lisäksi kaluston osalta on varmistettava, ettei kaluston siirtäminen muista töistä ennallistamistyöhön vaikeuta muiden toimialojen toimintaa kohtuuttomasti.

Vaikutusten arvioinnissa on avoimesti ja läpinäkyvästi arvioitava saavutettavien luontohyötyjen euromääräinen kustannus. Hyötyjen mittaamiseksi suunnitelmassa tulee määritellä ne periaatteet, joilla ennallistamisen luontohyötyjä mitataan ja seurataan. Seuranta ei voi olla enemmän, vähemmän, ei vaikutusta -asteella, kun valmistellaan miljardikustannuksia mahdollisesti aiheuttavia toimia.

Ennallistamissuunnitelmassa tulee myös arvioida, paljonko koneiden ja kaluston, sekä ihmismäärien liikuttelu metsissä aiheuttaa vahinkoa luonnolle.

3.2 Metsänomistajien investointihalukkuus

Epävarmuus voi näkyä taimikonhoitojen lykkääntymisenä, metsänparannusinvestointien vähenemisenä, metsäteiden rakentamisen vähentymisenä sekä aktiivisen metsänhoidon vähenemisenä.

Luonnoksessa tällaista käyttäytymisvaikutusta ei arvioida. Verkoston näkemyksen mukaan vaikutus voi pitkällä aikavälillä olla suurempi kuin yksittäisten ennallistamistoimien suorat kustannukset.

Metsäekosysteemien ennallistamistoimien suunnittelussa arvioidaan myös toimenpiteiden vaikutukset talousmetsien luonnonhoidon kannustimiin, metsänomistajien käyttäytymiseen sekä metsien aktiiviseen hoitoon.

Tällaiset markkinavaikutukset voivat käytännössä heikentää metsänomistajan mahdollisuutta hyödyntää omaisuuttaan ilman, että oikeudellinen asema muuttuu. Kyseessä on merkittävä taloudellinen vaikutus, jota luonnoksessa ei ole arvioitu.

Lausunnon tarkoituksena ei ole väittää, että tällaiset vaikutukset toteutuvat väistämättä. Sen sijaan verkosto katsoo, että niiden todennäköisyys ja merkitys tulee arvioida osana suunnitelman vaikutusarviointia.

Erityisesti pienissä kunnissa metsätalous muodostaa merkittävän osan paikallisesta elinkeinorakenteesta. Tästä syystä työllisyysvaikutuksia tulisi tarkastella myös alueellisesti eikä ainoastaan valtakunnallisina keskiarvoina.

3.3 Seuranta

Seurannan painottuminen ekologiin indikaattoreihin on suunnitelman keskeinen puute.

Metsäammattilaisten verkoston muutosesitykset.

Metsäammattilaisten verkosto esittää, että ennallistamissuunnitelmaan lisätään ennen sen hyväksymistä riippumaton taloudellisten vaikutusten arviointi, jossa tarkastellaan:

1. vaikutukset metsänomistajien investointeihin ja metsänhoitopäätöksiin,
2. vaikutukset puumarkkinoiden toimintaan ja puuraaka-aineen saatavuuteen,
3. vaikutukset metsäalan yritysten kilpailukykyyn ja investointeihin,
4. vaikutukset työllisyyteen ja työvoiman saatavuuteen valtakunnallisesti ja alueellisesti,
5. vaikutukset huoltovarmuuteen ja uusiutuvien raaka-aineiden saatavuuteen,
6. vaikutukset julkiseen talouteen, vientiin ja alueiden elinvoimaan.

3.4 Yhteenveto

Metsäammattilaisten verkosto katsoo, että luonnoksessa esitetty taloudellinen vaikutusarviointi ei vastaa suunnitelman yhteiskunnallista merkittävyyttä. Vaikutusarviointia tulee täydentää erityisesti työvoiman ja kaluston saatavuuden, saavutettavien luontohyötyjen, metsänomistajien investointihalukkuuden, puumarkkinoiden toiminnan, metsäalan yritysten kilpailukyvyn, työllisyyden, alueellisen elinvoiman, huoltovarmuuden, julkisen talouden, vientivaikutusten ja pitkän aikavälin käyttäytymisvaikutusten osalta.

Vasta näiden vaikutusten arvioinnin jälkeen voidaan muodostaa kokonaiskuva siitä, miten ennallistamissuunnitelma toteuttaa samanaikaisesti ekologisen, taloudellisen ja sosiaalisen kestävyys tavoitteita.

Metsäammattilaisten verkoston muutosesitykset. Verkosto esittää, että ennallistamissuunnitelmaan lisätään ennen sen hyväksymistä riippumaton taloudellisten vaikutusten arviointi, jossa tarkastellaan vaikutukset metsänomistajien investointeihin ja metsänhoitopäätöksiin, puumarkkinoiden toimintaan ja puuraaka-aineen saatavuuteen, metsäalan yritysten kilpailukykyyn ja investointeihin, työllisyyteen valtakunnallisesti ja alueellisesti, huoltovarmuuteen ja uusiutuvien raaka-aineiden saatavuuteen sekä julkiseen talouteen, vientiin ja alueiden elinvoimaan.

4 Toimenpiteet ennallistamisasetuksen tavoitteiden saavuttamiseksi

Metsäammattilaisten verkoston arvio

Metsäammattilaisten verkosto pitää perusteltuna, että kansallisen ennallistamissuunnitelman toimeenpano rakentuu mahdollisimman pitkälle olemassa olevien ohjelmien, toimintamallien ja rahoitusjärjestelmien varaan. Tämä vähentää hallinnollista kuormitusta ja mahdollistaa ennallistamistoimien käynnistämisen ilman tarpeettomia uusia hallinnollisia rakenteita.

Verkosto pitää erityisen myönteisenä, että luonnoksessa painotetaan vapaaehtoisuutta, valtion maiden ensisijaisuutta, olemassa olevien luonnonsuojelu- ja luonnonhoito-ohjelmien hyödyntämistä sekä kustannustehokkuutta.

Luvussa on kuitenkin useita puutteita, jotka voivat heikentää toimeenpanon vaikuttavuutta ja hyväksyttävyyttä. Suunnitelmassa ei arvioida riittävästi toimenpiteiden vaikutuksia metsänomistajien käyttäytymiseen, talousmetsien luonnonhoitoon, puumarkkinoihin eikä metsäalan toimintaympäristöön. Myös luonnontieteellisen tietopohjan laadunvarmistusta sekä toimeenpanon yhteiskunnallista seurantaa käsitellään liian suppeasti.

Ennallistamisen osalta on puutteellisesti arvioitu sitä, mihin ekologiseen tilaan alueet halutaan muuttaa, millä toimenpiteillä tiedetään tavoitteen toteutuvan ja miten ekologisen tilan pysyvyys varmistetaan, jos se saavutetaan. Esimerkiksi suurin osa Suomen soista on ollut alun perin järviä ja lampia, jotka ovat rehevöityneet ja kasvaneet umpeen. Miten määritellään se ekologinen tila, joka on oikea? Luonnolla on taipumus jatkaa kehittymistään siinä vaiheessa, kun ihminen ei ole vaikuttamassa. Se elää ja mukautuu muutoksiin, eikä kehitystä voi pysäyttää. Virtavesien ennallistaminen on kannatettavaa, mutta muilta alueilta tulisi olla kattavat selvitykset siitä, miten perustellaan valittu luonnon tavoitetila. Luonnon hyvä tila on määriteltävä elinympäristökohtaisesti ennen toimenpiteiden suunnittelun aloittamista.

Ennallistamisstrategian toteuttamisen ekologiset hyödyt on kuvattava ennallistamissuunnitelmassa mitattavina yksiköinä, jotta toimenpiteiden vaikuttavuutta voidaan seurata. Ennen toimenpiteiden aloittamista on edellytettävä mitattu tieto nykytilasta, jota voidaan verrata saavutettavaan tilaan. Ennallistamisen onnistumista ei pidä arvioida hehtaarien perusteella, vaan ekologisten tulosten perusteella.

Verkosto esittää seuraavat täydennykset.

4.1 Toimenpiteiden toteuttamisen yleiset periaatteet

Suunnitelmaan tulisi lisätä yleinen kirjaus, jonka mukaan kaikkien ennallistamistoimien suunnittelussa ja toteutuksessa noudatetaan ekologista vaikuttavuutta, kustannustehokkuutta, suhteellisuutta, vapaaehtoisuuden ensisijaisuutta silloin kun se on mahdollista, maanomistajien oikeusturvan turvaamista, luonnontieteellisen tiedon

laadun varmistamista, ilmasto- ja monimuotoisuustavoitteiden yhteensovittamista sekä vaikutusten jatkuvaa seuranta. Luonnon hyvä tila määritellään elinympäristökohtaisesti ennen toimenpidesuunnittelun aloittamista ja ennallistamisen toteutumista arvioidaan ekologisen tilan parantumisena mitattavien yksiköiden muodossa.

Näiden periaatteiden kirjaaminen lisäisi suunnitelman johdonmukaisuutta ja tukisi yhdenmukaista toimeenpanoa.

4.2 Helmi- ja METSO-ohjelmien hyödyntäminen

Verkosto kannattaa Helmi- ja METSO-ohjelmien hyödyntämistä ennallistamisasetuksen toimeenpanossa.

Suunnitelmaan tulisi kuitenkin lisätä kirjaus siitä, että ohjelmien vaikuttavuutta arvioidaan myös maanomistajien osallistumishalukkuuden näkökulmasta.

Lisäksi tulee seurata, vaikuttaako ennallistamisasetuksen toimeenpano vapaaehtoiisiin luonnonhoito- ja suojelutoimiin myönteisesti vai kielteisesti.

4.3 Toimenpiteiden kohdentaminen

Toimenpiteiden kohdentamista koskevia perusteita tulee täydentää.

Kohdentamisessa tulee arvioida samanaikaisesti luonnon monimuotoisuushyötyä, kustannustehokkuutta, ilmastovaikutuksia, vaikutuksia maanomistajiin, puuntuotantoon, alueelliseen elinvoimaan ja huoltovarmuuteen.

Erityisesti valtion maiden ensisijaisuutta tulee hyödyntää silloin, kun sillä voidaan saavuttaa samat ekologiset tavoitteet pienemmin yhteiskunnallisin vaikutuksin.

4.4 Talousmetsien luonnonhoidon huomioon ottaminen

Luvussa tulisi nykyistä selkeämmin todeta, että talousmetsien luonnonhoito muodostaa olennaisen osan kansallista ennallistamiskokonaisuutta.

Suunnitelmaan tulisi lisätä arvio siitä, kuinka säästöpuuryhmät, lahoppuun lisääminen, lehtipuuston suosiminen, sekapuustoisuuden lisääminen, pienviesien suojavyöhykkeet, riistatiheiköt, kulotukset ja muut metsänhoitosuositusten mukaiset luonnonhoitotoimet tukevat ennallistamistavoitteita.

4.5 Luonnontieteellisen tiedon hyödyntäminen

Suunnitelmaan tulee lisätä kuvaus siitä, miten luonnontieteellisen tiedon laatu varmistetaan toimeenpanossa.

Erityisesti suunnitelmassa tulisi kuvata yhtenäiset inventointimenetelmät, avoimet luontotyyppien määritelmät, havaintojen dokumentointi, epävarmuuksien kuvaaminen sekä mahdollisuus tietojen täydentämiseen ja korjaamiseen uuden tutkimustiedon perusteella.

4.6 Ilmastonäkökulma

Toimenpiteiden suunnittelussa tulee tarkastella samanaikaisesti luonnon monimuotoisuutta, hiilinieluja, hiilivarastoja, metsien ilmastonmuutokseen sopeutumista, vesitaloutta ja metsien rakenteellista kestävyttä.

Suunnitelmassa olisi lisäksi hyödyllistä kuvata, miten ennallistamistoimet ja metsien ilmastonmuutokseen sopeutumista tukevat metsänhoitokäytännöt täydentävät toisiaan.

4.7 Taloudelliset ja yhteiskunnalliset vaikutukset

Toimenpiteiden vaikutusarviointia tulee täydentää siten, että siinä tarkastellaan metsänomistajien toimintaympäristöä, puumarkkinoiden toimivuutta, metsäalan investointeja, työllisyyttä, aluekehitystä, huoltovarmuutta ja yritysten kilpailukykyä.

Lisäksi tulee arvioida toimenpiteiden yhteisvaikutukset muun EU-lainsäädännön kanssa, mukaan lukien metsäkatoasetus (EUDR), yritysvastuuraportointi (CSRD), kestävän rahoituksen sääntely (SFDR ja EU:n taksonomia) sekä metsäsertifiointijärjestelmien vaatimukset.

4.8 Yhteistyö ja vuorovaikutus

Verkosto pitää tärkeänä, että toimeenpanossa vahvistetaan yhteistyötä maanomistajien, tutkimuslaitosten, metsäalan toimijoiden, ympäristöjärjestöjen, kuntien, maakuntien ja viranomaisten välillä.

Avoin vuorovaikutus lisää toimeenpanon hyväksyttävyyttä ja parantaa mahdollisuuksia löytää alueellisesti tarkoituksenmukaisia ratkaisuja.

4.9 Seuranta

Suunnitelmassa esitettyä seurantaa tulee laajentaa.

Ekologisten indikaattorien lisäksi tulee seurata vapaaehtoisten luonnonhoitotoimien määrää, osallistumista METSO- ja Helmi-ohjelmiin, metsänomistajien kokemaa luottamusta, puumarkkinoiden toimivuutta, hallinnollisen taakan kehitystä, vaikutuksia metsäalan yrityksiin sekä alueellisia talous- ja työllisyysvaikutuksia.

Seurannan tulokset tulee julkaista avoimesti ja hyödyntää suunnitelman määräaikaissä päivityksissä.

4.10 Sopeutuva toimeenpano

Ennallistamissuunnitelman toimeenpanon tulee perustua **sopeutuvan suunnittelun (adaptive management)** periaatteeseen.

Toimeenpanossa tulee hyödyntää systemaattisesti uutta tutkimustietoa, seuranta-aineistoja, käytännön kokemuksia ja vaikutusarviointien tuloksia.

Suunnitelmaa tulee päivittää säännöllisesti siten, että toimeenpanossa voidaan ottaa huomioon muuttuvat ekologiset, taloudelliset ja yhteiskunnalliset olosuhteet.

5 Oikeudellinen arviointi

5.1 Oikeusvarmuus on ennallistamisasetuksen onnistuneen toimeenpanon edellytys

Ennallistamissuunnitelman toimeenpanossa tulee varmistaa oikeusvarmuus, ennakoitavuus, suhteellisuus, yhdenvertaisuus, avoimuus ja asianmukainen vaikutusarviointi.

Suunnitelman toimeenpano onnistuu vain, mikäli maanomistajat, yritykset ja viranomaiset voivat ennakoida sen vaikutukset riittävän luotettavasti.

5.2 Omaisuudensuoja

Suomen perustuslain 15 § turvaa jokaisen omaisuuden suojan.

Perustuslakivaliokunnan vakiintuneen käytännön mukaan omaisuudensuojan rajoitusten tulee perustua hyväksyttävään yhteiskunnalliseen tavoitteeseen ja olla täsmällisiä, tarkkarajaisia, oikeasuhtaisia sekä ennakoitavia.

Vaikka ennallistamissuunnitelma ei sellaisenaan muuta omaisuudensuojaa, suunnitelman toimeenpanolla voi olla tosiasiallisia vaikutuksia metsän käyttömahdollisuuksiin. Tämän vuoksi myös välilliset vaikutukset tulee arvioida osana suunnitelman vaikutusarviointia.

5.3 Tosiasialliset vaikutukset voivat olla merkittäviä ilman uusia käyttörajoituksia

Luonnoksessa todetaan useassa kohdassa, ettei suunnitelma itsessään aiheuta uusia oikeudellisia velvoitteita maanomistajille. Tämä on oikeudellisesti perusteltu lähtökohta. Käytännössä maanomistajan asemaan voivat kuitenkin vaikuttaa myös muut tekijät kuin varsinaiset lainsäädäntömuutokset.

Esimerkiksi viranomaisten tulkintakäytäntö, luontotyyppien kartoitukset, sertifiointivaatimukset, puun ostajien riskienhallinta ja rahoituslaitosten arviointikäytännöt voivat vaikuttaa metsän käyttömahdollisuuksiin tai taloudelliseen arvoon ilman, että varsinaista käyttörajoituspäätöstä tehdään.

Lausunnon näkökulmasta nämä ovat **tosiasiallisia vaikutuksia**, jotka tulee arvioida samalla huolellisuudella kuin varsinaiset oikeudelliset vaikutukset.

5.4 Suhteellisuusperiaate

Sekä Euroopan unionin oikeudessa että Suomen hallinto-oikeudessa suhteellisuusperiaate kuuluu hyvän hallinnon keskeisiin oikeusperiaatteisiin.

Periaatteen mukaan viranomaisen toimenpiteiden tulee olla tarkoituksenmukaisia, välttämättömiä ja oikeassa suhteessa tavoiteltuun päämäärään.

Ennallistamissuunnitelman toimeenpanossa tämä tarkoittaa, että tavoitteiden saavuttamiseksi tulee ensisijaisesti käyttää sellaisia keinoja, joilla saavutetaan mahdollisimman suuri luonnon monimuotoisuushyöty mahdollisimman vähäisin haitallisin vaikutuksin maanomistajille, elinkeinoille ja yhteiskunnalle. Verkosto pitää tämän vuoksi erittäin tärkeänä, että suunnitelmassa korostettu vapaaehtoisuus säilyy ensisijaisena toimeenpanokeinona.

5.5 Oikeusvarmuus edellyttää yhdenmukaisia määritelmiä

Oikeusvarmuuden kannalta keskeistä on, että luontotyyppien määrittely, kartoitusmenetelmät ja tulkintaperusteet ovat koko maassa yhdenmukaisia. Luonnoksessa todetaan useassa kohdassa, että metsäluontotyyppien tietopohjaa täydennetään edelleen ja että tavoitteita tarkennetaan myöhemmissä ennallistamissuunnitelmissa. Verkosto pitää tätä perusteltuna, mutta katsoo samalla, ettei keskeneräiseen tietopohjaan tulisi perustaa sellaisia hallinnollisia käytäntöjä, joilla voisi olla merkittäviä vaikutuksia maanomistajien oikeuksiin tai metsien käyttöön.

Luonnontieteellisiin inventointeihin liittyy väistämättä epävarmuutta. Tuloksiin voivat vaikuttaa esimerkiksi maastokäynnin ajankohta, havaitsijan kokemus, käytetyt inventointimenetelmät, lähtöaineiston laatu, muuttuva tutkimustieto ja luontotyyppien tulkinnanvaraisuus.

Tämän vuoksi suunnitelman toimeenpanossa tulee varmistaa, että luonnontieteelliseen tietoon perustuvat ratkaisut täyttävät hyvän hallinnon edellyttämät vaatimukset luotettavuudesta, läpinäkyvyydestä ja yhdenvertaisuudesta.

5.6 Luontotietoon perustuvien päätösten laadunvarmistus

Ennallistamissuunnitelman toimeenpano perustuu merkittävässä määrin luonnontieteelliseen tietoon, kuten luontotyyppien rajauksiin, lajitietoihin, ekologisen tilan arviointeihin ja ennallistamistarpeiden määrittelyyn. Tällaisen tiedon luotettavuus on keskeinen edellytys sekä luonnon monimuotoisuuden tavoitteiden saavuttamiselle että maanomistajien oikeusturvalle.

Verkoston näkemyksen mukaan ennallistamissuunnitelmassa tulisi kuvata yleiset periaatteet, joiden mukaan inventointimenetelmät ovat valtakunnallisesti yhdenmukaisia, käytettävät määritelmät ovat julkisia ja läpinäkyviä, inventointien dokumentointi on riittävää, arviointiperusteet ovat jälkikäteen todennettavissa ja luonnontieteelliset arviot voidaan tarvittaessa riippumattomasti tarkistaa.

Kyse ei ole uusien hallinnollisten rakenteiden luomisesta, vaan hyvän tiedonhallinnan ja laadunvarmistuksen periaatteiden soveltamisesta ennallistamistoimenpiteisiin.

5.7 Oikeusturva edellyttää mahdollisuutta virheiden korjaamiseen

Hyvän hallinnon keskeisiin periaatteisiin kuuluu, että päätöksenteon perustana olevat tiedot ovat mahdollisimman oikeita ja että mahdolliset virheet voidaan korjata tehokkaasti. Tämä korostuu erityisesti biologisissa inventoinneissa, joissa arviointi perustuu asiantuntijaharkintaan ja joissa tulkinta voi muuttua uuden tutkimustiedon tai täydentävien maastohavaintojen perusteella.

Mikäli luonnontieteellisillä arvioilla on vaikutusta ennallistamistoimien kohdentamiseen tai myöhempään viranomaispäättökseen, suunnitelmassa tulee varmistaa selkeät menettelyt tietojen tarkistamiseksi, uusien havaintojen huomioon ottamiseksi, ilmeisten virheiden korjaamiseksi, arviointien laadun varmistamiseksi ja asianosaisten tiedonsaannin turvaamiseksi.

Tällaiset menettelyt parantavat sekä luonnontiedon laatua että viranomaistoiminnan hyväksyttävyyttä. Ne vähentävät myös tarpeettomia ristiriitoja ja lisäävät luottamusta ennallistamissuunnitelman toimeenpanoon.

5.8 Taloudellisten vaikutusten täydentävä arviointi

Taloudellisten vaikutusten täydentävässä arvioinnissa tulee tarkastella erityisesti vaikutuksia metsänomistajiin, puumarkkinoihin, investointeihin, metsäkoneyrittäjiin, kuljetusalaan, vientiin, huoltovarmuuteen, aluekehitykseen ja kilpailukykyyn.

Metsäammattilaisten verkoston muutosesitykset

Metsäammattilaisten verkosto esittää, että ennallistamissuunnitelmaa täydennetään seuraavasti:

1. Suunnitelmaan lisätään arvio myös ennallistamistoimien tosiasiallisista vaikutuksista maanomistajien mahdollisuuksiin käyttää omaisuuttaan ja harjoittaa kestävä metsätaloutta.
2. Suunnitelmassa kuvataan, miten suhteellisuusperiaatetta sovelletaan ennallistamistoimien kohdentamisessa ja eri toteutusvaihtoehtojen valinnassa.
3. Suunnitelmaan sisällytetään luonnontieteellistä tietoa koskevat laadunvarmistuksen yleiset periaatteet, joiden mukaan:
 - inventointimenetelmät ovat yhdenmukaisia,
 - luontotyyppien määritelmät ovat avoimia ja valtakunnallisesti yhtenäisiä,
 - havainnot dokumentoidaan riittävästi,
 - arviointien perusteet ovat jälkikäteen todennettavissa,
 - asiantuntija-arvioiden laadun riippumaton varmistaminen on mahdollista tarvittaessa.

4. Suunnitelmassa kuvataan menettelyt, joilla inventointitietoja voidaan täydentää, tarkistaa ja korjata uuden tiedon perusteella.
5. Suunnitelmaan lisätään kirjaus siitä, että keskeneräiseen tai olennaisesti epävarmaan tietopohjaan perustuvia tulkintoja ei käytetä merkittäviä yhteiskunnallisia tai taloudellisia vaikutuksia aiheuttavien toimenpiteiden perustana ilman lisäselvityksiä.

6 Luontotyyppien määrittely, tietopohja ja epävarmuuksien hallinta

6.1 Luotettava tietopohja on onnistuneen ennallistamisen edellytys

Luotettava tietopohja edellyttää, että luontotyyppien määritelmät ovat valtakunnallisesti yhtenäiset, käytettävät kriteerit ovat julkisesti saatavilla, tulkintaohjeet ovat riittävän yksityiskohtaisia ja eri toimijat soveltavat samoja arviointiperusteita.

Yhdenmukaiset määritelmät lisäävät sekä biologisten arvioiden vertailukelpoisuutta että maanomistajien ja muiden toimijoiden luottamusta järjestelmään. Hyödyt tulee kuvata tarkasti ja totuudenmukaisesti tavoitteissa mitattavassa muodossa.

6.3 Tietopuutteiden vaikutukset tulee arvioida avoimesti

Luonnoksessa todetaan useissa kohdissa, että kaikkien luontotyyppien nykytilasta ei ole vielä käytettävissä kattavaa tietoa. Tämä on luonnollista näin laajassa kokonaisuudessa. Tietopuutteiden olemassaolo ei kuitenkaan saa johtaa siihen, että niiden vaikutusta päätöksenteon luotettavuuteen vähätellään.

Vaikutusarvioinnissa tulisi avoimesti kuvata, mitä tietoja pidetään luotettavina, missä tiedoissa on merkittäviä epävarmuuksia, miten epävarmuudet voivat vaikuttaa tavoitteiden saavuttamisen arviointiin ja miten tietopohjaa täydennetään tulevana suunnittelukausina. Läpinäkyvä epävarmuuksien kuvaaminen vahvistaa päätöksenteon uskottavuutta.

6.4 Inventointien vertailukelpoisuus

Ennallistamisasetuksen toimeenpano ulottuu useiden vuosikymmenten ajalle. Tämän vuoksi eri vuosina tehtävien inventointien tulee olla keskenään vertailukelpoisia. Vertailukelpoisuus edellyttää yhtenäisiä inventointiohjeita, yhdenmukaisia luokitteluperusteita, dokumentoituja menetelmämuutoksia ja riittävää koulutusta inventointeja tekeville asiantuntijoille.

Ilman vertailukelpoisia aineistoja on vaikea arvioida, johtuuko havaittu muutos luonnon tilan todellisesta muutoksesta vai inventointimenetelmien muutoksista.

6.5 Digitaalisen luontotiedon laatu

Ennallistamissuunnitelman toimeenpanossa hyödynnetään yhä enemmän paikkatietoaineistoja, kaukokartoitusta ja digitaalisia luontotietojärjestelmiä. Ne tarjoavat merkittäviä mahdollisuuksia ennallistamistoimien suunnitteluun, mutta niiden käyttö edellyttää huolellista laadunhallintaa.

Digitaalisten aineistojen osalta tulee varmistaa, että aineistojen alkuperä ja ajantasaisuus ovat tiedossa, epävarmuudet dokumentoidaan, maastovarmennusta käytetään tarvittaessa ja eri tietolähteet voidaan yhdistää läpinäkyvästi.

Erityisesti yksittäistä kiinteistöä koskevissa arvioissa tulee huolehtia siitä, ettei päätöksenteko perustu yksinomaan kaukokartoitusaineistoihin ilman riittävää maastotarkastelua silloin, kun tiedon tarkkuudella on olennainen merkitys.

6.6 Tietopohjan kehittäminen yhteistyössä

Suomen luonnontietoa tuottavat useat toimijat, kuten Suomen ympäristökeskus, Luonnonvarakeskus, Metsäkeskus, yliopistot, Metsähallitus, ELY-keskukset sekä yksityiset luontokartoittajat. Verkoston näkemyksen mukaan tietopohjan kehittämisessä tulisi hyödyntää laajasti eri toimijoiden osaamista.

Yhteiset toimintamallit, avoimet menetelmäkuvaukset ja säännöllinen vuoropuhelu vahvistavat tietojen laatua ja vähentävät tulkintaeroja. Tavoitteena tulee olla järjestelmä, jossa biologinen tieto on mahdollisimman luotettavaa, läpinäkyvää ja yhteismitallista riippumatta siitä, mikä organisaatio tiedon on tuottanut.

Tekoälyä ja kaukokartoitusta tulee hyödyntää laadukkaan luontotiedon kehittämiseksi ja lajitietojen kattavuuden parantamiseksi. Luontotietojen tulkinta tekoälyn avulla voi antaa kattavan kuvan lajien elinvoimaisuudesta, uhanalaisuudesta ja esiintymisestä. Kaukokartoitustietojen, kuten laserkeilaustulosten, hyödyntäminen ja tulkinta eri lajirekisterien avulla parantaa ymmärrystä lajien esiintymisestä ja uhanalaisten lajien elinympäristöjen parantamiseksi.

6.7 Yhteenveto

Metsäammattilaisten verkosto katsoo, että laadukas tietopohja on ennallistamissuunnitelman onnistumisen keskeinen edellytys. Tietopohjan kehittämisessä tulee korostaa valtakunnallisesti yhdenmukaisia määritelmiä, avoimia arviointiperusteita, inventointien vertailukelpoisuutta, epävarmuuksien läpinäkyvää kuvaamista, digitaalisten aineistojen laadunhallintaa ja eri toimijoiden yhteistyötä.

Näiden tekijöiden vahvistaminen parantaa sekä luonnon monimuotoisuuden edistämisen vaikuttavuutta että suunnitelman hyväksyttävyyttä.

Metsäammattilaisten verkoston muutosesitykset

Metsäammattilaisten verkosto esittää, että ennallistamissuunnitelmaan lisätään:

1. kuvaus tietopohjan keskeisistä epävarmuuksista ja niiden vaikutuksista suunnitelman toimeenpanoon;
2. valtakunnalliset periaatteet luontotyyppien määrittelyjen ja inventointien yhdenmukaisuudelle;
3. menettelyt inventointimenetelmien dokumentoimiseksi ja vertailukelpoisuuden varmistamiseksi;
4. periaatteet digitaalisten luontoaineistojen laadunhallinnalle ja maastovarmennukselle;

5. sitoumus tietopohjan jatkuvaan kehittämiseen yhteistyössä tutkimuslaitosten, viranomaisten, maanomistajien ja muiden sidosryhmien kanssa;
6. Tekoälyn hyödyntäminen luontotietojen kehittämiseksi.

7 Ennallistamissuunnitelman vaikutukset puumarkkinoiden toimintaan

7.1 Toimivat puumarkkinat ovat kestävä metsätalouden perusta

Toimivat puumarkkinat perustuvat oikeusvarmuuteen, riittävään markkinatietoon, ennustettavaan sääntelyyn, luottamukseen markkinaosapuolten välillä, työvoiman saatavuuteen, sekä kohtuullisiin kaupankäynnin kustannuksiin.

Ennallistamissuunnitelman vaikutuksia näihin tekijöihin ei kuitenkaan arvioida luonnoksessa.

7.2 Markkinavaikutukset voivat poiketa oikeudellisista vaikutuksista

Lausunnon oikeudellisessa tarkastelussa todettiin, ettei ennallistamissuunnitelma itsessään muuta maanomistajien oikeuksia. Tämä ei kuitenkaan tarkoita, etteikö suunnitelmalla voisi olla vaikutuksia markkinoiden toimintaan, sillä markkinat reagoivat usein jo epävarmuuteen.

Jos esimerkiksi kohteeseen liittyy epäselvyyttä sen mahdollisesta luontotyyppiluokituksesta tai tulevista ennallistamistoimenpiteistä, puun ostaja voi omassa riskienhallinnassaan arvioida kaupankäyntiin liittyvän epävarmuuden kasvaneen riippumatta siitä, onko oikeudellisia rajoituksia olemassa. Tällöin vaikutus syntyy markkinoiden käyttäytymisen kautta, ei viranomaispäätöksen seurauksena. Juuri tällaisten välillisten vaikutusten arviointi puuttuu luonnoksesta.

7.3 Epävarmuus lisää transaktiokustannuksia

Taloustieteessä transaktiokustannuksilla tarkoitetaan kaupankäynnistä aiheutuvia kustannuksia, jotka eivät liity itse tuotteeseen vaan esimerkiksi tiedon hankintaan, neuvotteluihin, sopimusten valmisteluun, selvityksiin ja riskien hallintaan.

Mikäli ennallistamissuunnitelman toimeenpano lisää epävarmuutta yksittäisten metsäkohteiden luonnonarvoista tai tulevasta sääntelystä, transaktiokustannukset voivat kasvaa lisäselvitysten, maastokäyntien, biologisten asiantuntijalausuntojen, pidempien neuvotteluaikojen, oikeudellisen arvioinnin sekä kauppajen lykkääntymisen vuoksi.

Vaikka yksittäisen kaupan lisäkustannus olisi pieni, vaikutus voi koko markkinassa muodostua merkittäväksi. Luonnoksessa ei arvioida tällaisia vaikutuksia.

7.4 Yritysten riskienhallinta voi vaikuttaa puukauppaan

Puun ostajat toimivat yhä useammin toimintaympäristössä, jossa huomioidaan lainsäädännön lisäksi asiakkaiden, sijoittajien, sertifiointijärjestelmien ja vastuullisuusraportoinnin vaatimukset. Tämän seurauksena yritykset voivat soveltaa omia riskienhallintaperiaatteitaan myös tilanteissa, joissa lainsäädäntö ei sitä edellytä.

Mahdollisia vaikutuksia voivat olla lisäselvitysten edellyttäminen ennen puukauppaa, kohteiden tapauskohtainen riskiluokittelu, hankintapäätösten lykkääminen epäselvissä

tilanteissa sekä varovaisuusperiaatteen soveltaminen kohteisiin, joiden luonnonarvot ovat tulkinnanvaraisia.

Lausunnossa ei väitetä, että tällaisia käytäntöjä otettaisiin käyttöön. Sen sijaan todetaan, että mahdollisuutta niiden syntymiseen ei ole arvioitu, vaikka sillä voi olla merkitystä puumarkkinoiden toimivuuden kannalta.

Vaikutukset voivat näkyä esimerkiksi hakkuupäätösten lykkääntymisenä, metsänhoitotöiden siirtymisenä, investointihalukkuuden heikkenemisenä, epävarmuuden lisääntymisenä sukupolvenvaihdoksissa sekä metsän arvon arvioinnin vaikeutumisena.

7.5 Markkinoiden toimivuuden seuranta

Metsäammattilaisten verkosto pitää tärkeänä, että ennallistamissuunnitelman toimeenpanon yhteydessä seurataan myös markkinoiden toimintaa. Seurannassa tulisi tarkastella puukauppojen määrän kehitystä, kauppojen toteutumisaikoja, lisäselvitysten määrää, markkinaosapuolten kokemaa epävarmuutta sekä metsänomistajien näkemyksiä puumarkkinoiden toimivuudesta.

Tällainen seuranta mahdollistaisi sen, että mahdollisiin ongelmiin voidaan puuttua ennen kuin niillä on laajempia vaikutuksia metsäsektorin toimintaan.

7.6 Ennallistamissuunnitelman yhteisvaikutukset muun EU-sääntelyn kanssa

Ennallistamissuunnitelman vaikutuksia ei tule arvioida erillään muusta metsäalaa koskevasta sääntelystä. Metsäalan toimintaympäristöön kohdistuu samanaikaisesti useita Euroopan unionin säädöksiä ja raportointivelvoitteita, joiden yhteisvaikutukset voivat olla yksittäisiä säädöksiä merkittävämpiä.

Metsäalan yrityksiin, metsänomistajiin ja puumarkkinoihin vaikuttavat samanaikaisesti muun muassa ennallistamisasetus (EU) 2024/1991, EU:n metsäkatoasetus (EUDR, EU 2023/1115), yritysvastuuraportointia koskeva direktiivi (CSRD), kestävän rahoituksen sääntely (SFDR ja EU:n taksonomia), uusiutuvan energian sääntely (RED III), luonto- ja ilmastotavoitteisiin liittyvät kansalliset ohjelmat sekä PEFC- ja FSC-metsäsertifiointijärjestelmät vaatimuksineen.

Jokainen säädös tai järjestelmä voi yksin tarkasteltuna olla perusteltu. Käytännössä toimijat joutuvat kuitenkin sovittamaan yhteen useita samanaikaisia velvoitteita, tietojärjestelmiä, raportointikäytäntöjä ja vastuullisuusvaatimuksia. Hyvän säädösvalmistelun näkökulmasta vaikutusarvioinnissa tulisi tarkastella myös näiden säädösten yhteisvaikutuksia eikä ainoastaan ennallistamissuunnitelman välittömiä vaikutuksia.

7.7 Metsäkatoasetuksen vaikutukset puumarkkinoihin

EU:n metsäkatoasetus (EUDR) velvoittaa markkinoille saattajat osoittamaan, että puuraaka-aine ei ole peräisin metsäkadon tai metsien heikentymisen seurauksena syntyneiltä alueilta asetuksessa määritellyn vertailupäivän jälkeen. Asetuksen

toimeenpano lisää puun alkuperän jäljitettävyyttä, tiedonhallintaa ja riskinarviointia koko puunhankintaketjussa.

Metsäammattilaisten verkosto pitää tärkeänä, että kansallisen ennallistamissuunnitelman vaikutuksia arvioidaan myös suhteessa metsäkatoasetukseen. Erityisesti tulisi tarkastella, lisäävätkö useat rinnakkaiset tietovaatimukset, selvitysmenettelyt ja luontotietoon liittyvät arvioinnit yritysten ja metsänomistajien hallinnollista taakkaa tai kaupankäynnin kustannuksia.

Lausunnossa ei esitetä, että näin välttämättä tapahtuisi. Sen sijaan katsotaan, että mahdolliset yhteisvaikutukset tulee arvioida ennen suunnitelman hyväksymistä.

7.8 Hallinnollinen taakka ja kilpailukyky

Euroopan komission paremman sääntelyn periaatteissa korostetaan, että uuden sääntelyn valmistelussa tulee arvioida myös hallinnollinen taakka sekä säädösten yhteisvaikutukset. Metsäalan yritykset toimivat yhä monimutkaisemmassa sääntely-ympäristössä, jossa luonnonsuojeluun, ilmastoon, vastuullisuuteen ja raportointiin liittyvät velvoitteet limittyvät toisiinsa.

Tämän vuoksi ennallistamissuunnitelmassa tulisi arvioida, lisääntykö luonnontietoon liittyvien selvitysten määrä, syntykö päällekkäisiä raportointivelvoitteita, voidaanko samoja tietoja hyödyntää useiden säädösten toimeenpanossa, miten tietojärjestelmiä voidaan yhteensovittaa ja voidaanko hallinnollista taakkaa vähentää digitalisaation avulla.

Hallinnollisen taakan arviointi on erityisen tärkeää pienille metsäpalveluyrityksille, metsäkoneyrityksille ja yksityisille metsänomistajille, joilla ei yleensä ole suurten yritysten kaltaisia resursseja sääntelyn hallintaan.

7.9 Yhteenveto

Puumarkkinoiden toimivuus on keskeinen osa kestävästä metsätaloudesta ja metsäsektorin kilpailukykyä. Metsäammattilaisten verkosto katsoo, että ennallistamissuunnitelmassa tulisi arvioida nykyistä perusteellisemmin myös markkinoiden käyttäytymisvaikutukset, epävarmuuden vaikutukset kaupankäyntiin, transaktiokustannusten mahdollinen kasvu, yritysten riskienhallinnan vaikutukset sekä vaikutukset metsänomistajien päätöksentekoon.

Kyse ei ole ennallistamisen tavoitteiden kyseenalaistamisesta, vaan siitä, että myös markkinoiden toimivuus on osa onnistunutta ja yhteiskunnallisesti kestävästä toimeenpanosta.

Ennallistamissuunnitelman vaikutusarviointia tulee täydentää, koska siinä ei nykyisellään tarkastella riittävästi säädösten yhteisvaikutuksia.

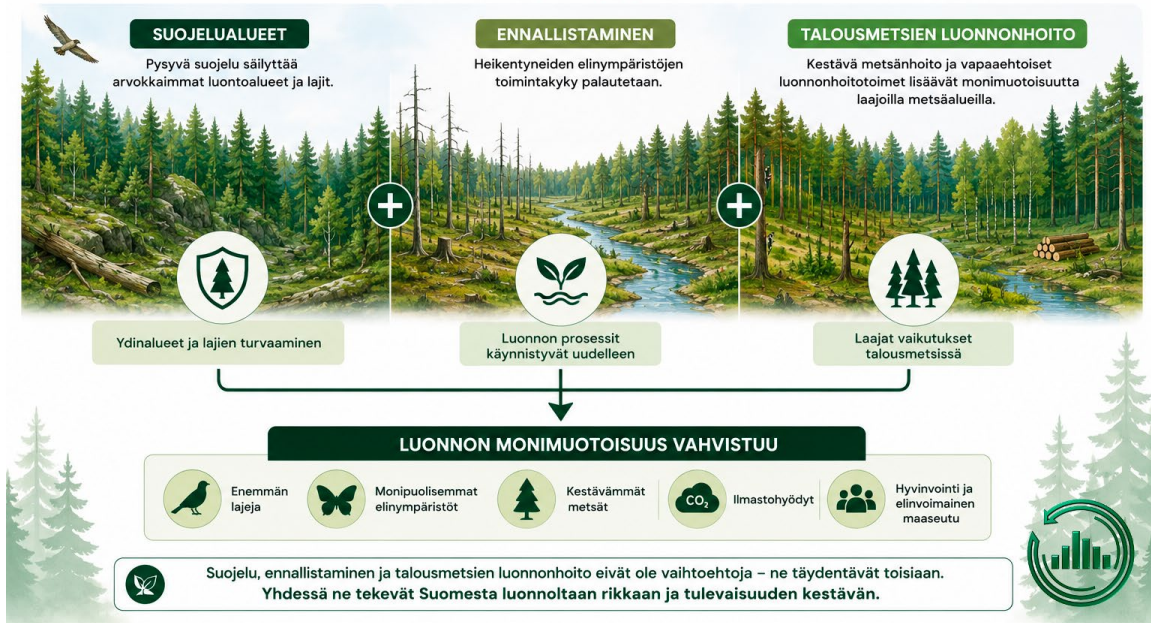
Metsäammattilaisten verkoston muutosesitykset

Metsäammattilaisten verkosto esittää, että ennallistamissuunnitelmaa täydennetään seuraavasti:

1. Laaditaan arvio ennallistamissuunnitelman mahdollisista vaikutuksista puumarkkinoiden toimintaan.
2. Arvioinnissa tarkastellaan myös markkinoiden käyttäytymisvaikutuksia ja transaktiokustannusten mahdollisia muutoksia.
3. Selvitetään, miten mahdolliset epävarmuudet voivat vaikuttaa metsänomistajien ja puun ostajien päätöksentekoon.
4. Lisätään suunnitelmaan markkinoiden toimivuutta koskevat seurantaindikaattorit osaksi toimeenpanon seurantaa.
5. Arvioidaan ennallistamissuunnitelman yhteisvaikutukset muun EU:n metsä-, ilmasto- ja yritysvastuuta koskevan sääntelyn kanssa.
6. Selvitetään mahdollisuudet vähentää hallinnollista taakkaa yhteensovittamalla ennallistamissuunnitelman toimeenpanoa muiden säädösten tiedonhallinta- ja raportointivaatimusten kanssa.

SUOJELU, ENNALLISTAMINEN JA TALOUSHMETSIEN LUONNONHOITO – YHDESSÄ ENEMMÄN KUIN ERIKSEEN

Luonnon monimuotoisuus vahvistuu, kun hyödynnämme kaikkia vaikuttavia keinoja.

8 Talousmetsien luonnonhoidon merkitys ennallistamistavoitteiden saavuttamisessa

8.1 Talousmetsät ovat olennainen osa Suomen metsäluontoa

Talousmetsissä luonnon monimuotoisuutta voidaan vahvistaa muun muassa säästämällä vanhoja lehtipuita, lisäämällä lahoppuuta, jättämällä säästöpuuryhmiä, turvaamalla pienvesien ja kosteikkojen suojavyöhykkeitä, ylläpitämällä puulajivaihtelua sekä huomioimalla riistatiheiköt ja muut monimuotoisuutta tukevat rakennepiirteet.

Näillä toimilla voidaan täydentää suojelualueverkoston tarjoamia elinympäristöjä ja parantaa ekologista kytkeytyneisyyttä.

8.2 Vapaaehtoinen luonnonhoito on ollut Suomen vahvuus

Suomessa luonnonhoidon kehittäminen on perustunut pitkälti metsänomistajien vapaaehtoisuuteen, metsäalan suosituksiin, sertifiointijärjestelmiin ja yhteistyöhön viranomaisten kanssa. Tämä toimintamalli on mahdollistanut luonnonhoidon jatkuvan kehittymisen ilman laajamittaista pakottavaa sääntelyä.

Verkoston näkemyksen mukaan vapaaehtoisuuteen perustuva luonnonhoito on myös jatkossa yksi kustannustehokkaimmista tavoista edistää luonnon monimuotoisuutta talousmetsissä. Sen vuoksi ennallistamissuunnitelmassa tulisi arvioida, miten luonnonhoidon kannustimia voidaan edelleen vahvistaa.

Luonnonhoitotoimet lisääntyvät pitkäjänteisesti vain silloin, kun metsänomistajat kokevat niiden olevan ekologisesti perusteltuja, taloudellisesti kohtuullisia, hallinnollisesti selkeitä ja oikeudellisesti ennakoitavia.

Mikäli luonnonhoidon seurauksena syntyy epävarmuutta metsän tulevasta käytöstä, hyväksyttävyys voi heikentyä. Tämän vuoksi luonnonhoidon ja ennallistamisen välinen suhde tulee kuvata suunnitelmassa nykyistä selkeämmin. Luonnonhoitoa tulee tarkastella osana ratkaisua, ei mahdollisena riskitekijänä.

8.3 Kannustimien kehittäminen

Ennallistamissuunnitelmassa painottuvat ennallistamistoimet, mutta siinä käsitellään vähemmän sitä, kuinka talousmetsien luonnonhoitoa voitaisiin edelleen vahvistaa. Verkoston näkemyksen mukaan suunnitelmassa tulisi arvioida vapaaehtoisten luonnonhoitokorvausten kehittämistä, luonnonhoidon neuvonnan vahvistamista, metsänomistajien koulutusta, uusien kannustinjärjestelmien mahdollisuuksia sekä tutkimuksen ja käytännön metsätalouden yhteistyötä.

Näiden keinojen avulla voidaan saavuttaa merkittäviä monimuotoisuushyötyjä ilman raskasta hallinnollista ohjausta.

8.4 Talousmetsien luonnonhoidon vaikutusten seuranta

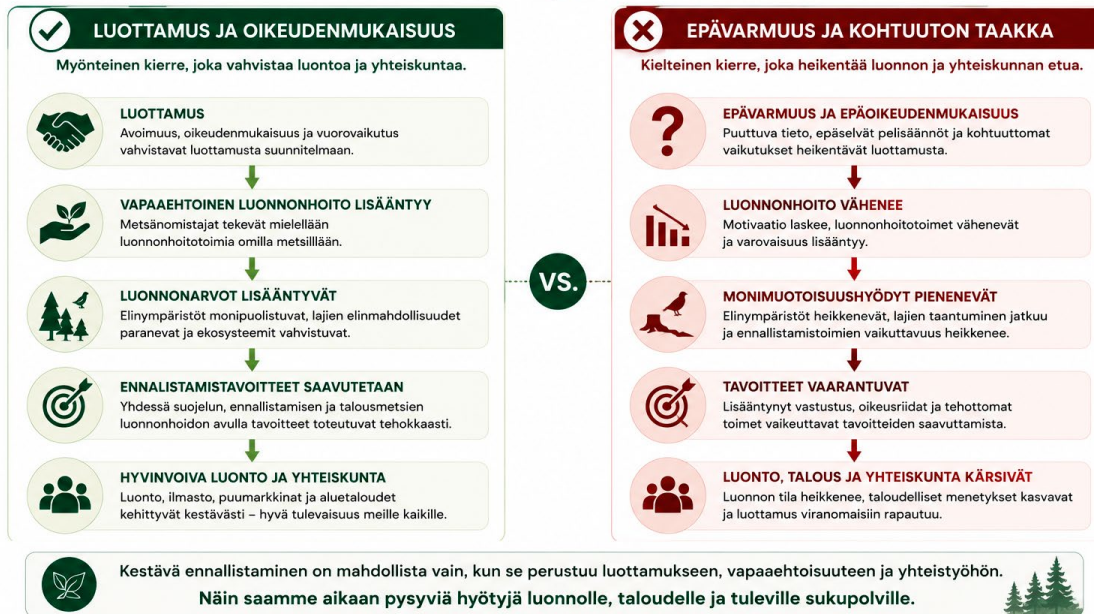
Luonnonhoidon vaikuttavuutta tulee seurata samalla huolellisuudella kuin ennallistamistoimia. Seurannassa olisi perusteltua tarkastella lahopuun määrän kehitystä, säästöpuuryhmien säilymistä, lehtipuuston osuuden kehitystä, pienvesien suojavyöhykkeiden toteutumista sekä metsänomistajien osallistumista vapaaehtoiisiin luonnonhoitotoimiin.

Tällainen seuranta täydentäisi ennallistamisasetuksen ekologisia indikaattoreita ja antaisi kokonaiskuvan luonnon monimuotoisuuden kehityksestä myös talousmetsissä.

LUOTTAMUS RATKAISEE – VAIKUTUS KOKO KETJUUN

Metsänomistajien luottamus on vapaaehtoisen luonnonhoidon ja ennallistamistavoitteiden saavuttamisen tärkein edellytys.

8.5 Yhteenveto

Metsäammattilaisten verkosto katsoo, että talousmetsien luonnonhoito on olennainen osa Suomen luonnon monimuotoisuuden edistämistä.

Ennallistamissuunnitelmassa tulisi nykyistä selvemmin tunnistaa talousmetsien merkitys metsämaiseman kokonaisuudessa, vapaaehtoisen luonnonhoidon vahvuudet, kannustimien merkitys sekä luonnonhoidon vaikutusten seuranta.

Suojelualueiden, ennallistamisen ja talousmetsien luonnonhoidon tulee muodostaa toisiaan täydentävä kokonaisuus.

Metsäammattilaisten verkoston muutosesitykset

Metsäammattilaisten verkosto esittää, että ennallistamissuunnitelmaa täydennetään seuraavasti:

1. Suunnitelmassa tunnistetaan nykyistä vahvemmin talousmetsien luonnonhoidon merkitys ennallistamistavoitteiden saavuttamisessa.
2. Lisätään arvio luonnonhoidon kannustimien kehittämisestä ja niiden vaikutuksista luonnon monimuotoisuuteen.
3. Sisällytetään suunnitelmaan seurantaindikaattoreita talousmetsien luonnonhoidon kehittämisestä.

4. Korostetaan vapaaehtoisuuden, neuvonnan ja yhteistyön merkitystä luonnonhoidon pitkäjänteisessä kehittämisessä.
5. Todetaan, että suojelualueet, ennallistaminen ja talousmetsien luonnonhoito muodostavat yhdessä kansallisen metsäluonnon monimuotoisuuden edistämisen kokonaisuuden.

9 Ilmastovaikutukset ja tavoitteiden yhteensovittaminen

9.1 Luonnon monimuotoisuus ja ilmastomuutos ovat toisiinsa kytkeytyviä haasteita

Ennallistamistoimien ilmastovaikutuksia tulee tarkastella kokonaisuutena. Arvioinnissa on otettava huomioon hiilivarastojen kehitys, hiilinielujen muutokset, maaperän hiilivarastot, puutuotteisiin sitoutuva hiili, puutuotteiden fossiilisia materiaaleja korvaavat vaikutukset, uusiutuvan energian tuotanto sekä metsien kasvukyky pitkällä aikavälillä.

Yksittäisen tekijän tarkastelu ei anna riittävää kuvaa kokonaisvaikutuksesta. Verkoston näkemyksen mukaan ennallistamissuunnitelmassa tulisi kuvata nykyistä selkeämmin, miten eri ilmastovaikutukset on huomioitu kokonaisarvioinnissa ja millaisia epävarmuuksia niihin liittyy.

9.2 Ilmastomuutokseen sopeutuminen tulee huomioida nykyistä vahvemmin

Ilmastomuutoksen vaikutukset näkyvät Suomen metsissä jo nyt. Lämpötilan nousu, muuttuvat sademäärät, pidemmät kasvukaudet sekä lisääntyvät sään ääri-ilmiöt vaikuttavat metsien kasvuun, puulajisuhteisiin, tuhoriskeihin ja vesitalouteen.

Ennallistamistoimien suunnittelussa tulisi arvioida myös sitä, miten ne vaikuttavat metsien kykyyn sopeutua muuttuvaan ilmastoon. Tarkasteltavia tekijöitä ovat esimerkiksi metsien rakennevaihtelu, puulajiston monipuolistuminen, ekologinen kytkeytyneisyys, vesitalouden palautuminen ja luonnon häiriönsietokyky.

Sopeutumiskyvyn vahvistaminen tukee samanaikaisesti sekä luonnon monimuotoisuutta että metsien pitkän aikavälin elinvoimaisuutta.

9.3 Uusiutuvien raaka-aineiden merkitys ilmastopolitiikassa

Suomalainen metsäsektori tuottaa uusiutuvia puuraaka-aineita rakentamiseen, pakkaamiseen, tekstiilikuituihin, kemianteollisuuteen ja energiantuotantoon. Näillä tuotteilla voidaan monissa käyttökohteissa korvata fossiilisia tai runsaasti päästöjä aiheuttavia materiaaleja.

Tätä niin sanottua korvausvaikutusta on tarkasteltu laajasti kansainvälisessä tutkimuksessa, vaikka sen suuruus vaihtelee tuoteryhmittäin ja käyttökohteittain. Verkoston näkemyksen mukaan ennallistamissuunnitelmassa olisi perusteltua kuvata myös uusiutuvien puutuotteiden merkitys osana ilmastopolitiikkaa sekä arvioida, miten ennallistamistoimet voivat vaikuttaa puuraaka-aineen saatavuuteen pitkällä aikavälillä.

Kyse ei ole luonnon monimuotoisuuden tavoitteiden asettamisesta ilmastotavoitteita vastaan, vaan niiden yhteisvaikutusten tarkastelusta.

9.4 Metsien ilmastonmuutokseen sopeutumista tukevat metsänhoitokäytännöt

Ilmastonmuutoksen vaikutukset Suomen metsiin ulottuvat huomattavasti hiilinieluja laajemmalle. Muuttuvat lämpötila- ja sadeolosuhteet, lisääntyvät sään ääri-ilmiöt sekä metsä- ja hyönteistuhoriskien kasvu edellyttävät metsien sopeutumiskyvyn vahvistamista.

Metsien sopeutumiskykyyn voidaan vaikuttaa myös aktiivisella metsänhoidolla. Useat metsänhoitokäytännöt voivat samanaikaisesti tukea luonnon monimuotoisuutta, metsien elinvoimaisuutta ja ilmastonmuutokseen sopeutumista. Tällaisia toimenpiteitä ovat esimerkiksi puulajiston monipuolistaminen kasvupaikan ominaisuudet huomioon ottaen, metsien rakenteellisen vaihtelun lisääminen, lehtipuuston osuuden säilyttäminen tai lisääminen siihen soveltuvilla kasvupaikoilla, vesitalouden hallinnan kehittäminen erityisesti turvemaidella, metsätuhojen ennaltaehkäisy sekä luonnonhoitotoimien yhteensovittaminen metsänhoidon kanssa.

Verkoston näkemyksen mukaan ennallistamissuunnitelmassa olisi hyödyllistä tarkastella nykyistä laajemmin sitä, miten ennallistamistoimet ja metsien ilmastonmuutokseen sopeutumista tukevat metsänhoitokäytännöt voivat täydentää toisiaan.

9.4.1 Aktiivinen metsänhoito ja ennallistaminen eivät ole toisiaan poissulkevia

Julkisessa keskustelussa aktiivinen metsänhoito ja luonnon ennallistaminen esitetään toisinaan toisilleen vaihtoehtoisina lähestymistapoina. Metsäammattilaisten verkosto katsoo, että tällainen vastakkainasettelu on tarpeeton.

Suomen metsämaisema muodostuu erilaisista metsistä, joilla on erilaiset tavoitteet. Osa metsistä on luonnonsuojelun piirissä, osa ennallistamisen kohteina ja valtaosa talouskäytössä. Kunkin metsäalueen merkitys luonnon monimuotoisuudelle, ilmastolle ja puuntuotannolle vaihtelee.

Parhaat tulokset saavutetaan tarkastelemalla metsämaisemaa kokonaisuutena, jossa ennallistaminen kohdistetaan kohteisiin, joilla saavutetaan suurimmat ekologiset hyödyt, suojelualueverkosto turvaa arvokkaimmat elinympäristöt ja talousmetsissä kehitetään luonnonhoitoa sekä metsien ilmastonmuutokseen sopeutumista.

Tällainen kokonaisuus tukee samanaikaisesti luonnon monimuotoisuutta, ilmastokestävyyttä ja metsien kestäväää käyttöä.

9.4.2 Tutkimuksen ja käytännön metsätalouden yhteistyö

Ilmastonmuutoksen vaikutukset metsiin muuttuvat jatkuvasti uuden tutkimustiedon karttuessa. Tämän vuoksi ennallistamissuunnitelman toimeenpanossa tulisi vahvistaa yhteistyötä tutkimuslaitosten, viranomaisten, metsänomistajien ja metsäalan käytännön toimijoiden välillä.

Erityistä huomiota tulisi kiinnittää siihen, miten uutta tutkimustietoa voidaan hyödyntää nopeasti metsänhoitosuosituksissa, luonnonhoitokäytännöissä ja ennallistamistoimien

suunnittelussa. Jatkuva vuoropuhelu tutkimuksen ja käytännön välillä parantaa päätöksenteon laatua ja mahdollistaa toimintatapojen kehittämisen muuttuvissa ilmasto-olosuhteissa.

9.5 Tutkimustiedon hyödyntäminen

Ilmasto- ja monimuotoisuusvaikutusten arviointi perustuu jatkuvasti kehittyvään tutkimustietoon. Tämän vuoksi ennallistamissuunnitelman toimeenpanossa tulisi hyödyntää säännöllisesti päivittyvää tutkimustietoa sekä kansallisista että kansainvälisistä lähteistä.

Erityisesti olisi perusteltua hyödyntää IPCC:n arviointiraportteja, IPBES:n arviointeja, Euroopan ympäristökeskuksen julkaisuja, Luonnonvarakeskuksen ja Suomen ympäristökeskuksen tutkimuksia sekä yliopistojen vertaisarvioituja tutkimuksia. Tutkimustiedon järjestelmällinen hyödyntäminen parantaa suunnitelman vaikuttavuutta ja mahdollistaa sen päivittämisen uuden tiedon karttuessa.

9.6 Yhteenveto

Metsäammattilaisten verkosto pitää tärkeänä, että kansallinen ennallistamissuunnitelma tukee samanaikaisesti luonnon monimuotoisuuden vahvistamista ja ilmastotavoitteita.

Verkoston näkemyksen mukaan suunnitelmaa tulee täydentää siten, että siinä arvioidaan ilmastovaikutukset kokonaisvaltaisesti, huomioidaan hiilinielujen, hiilivarastojen ja korvausvaikutusten yhteisvaikutukset, tarkastellaan ilmastomuutokseen sopeutumista nykyistä laajemmin, kuvataan tavoitteiden yhteensovittamisen periaatteet avoimesti ja hyödynnetään ajantasaista tutkimustietoa suunnitelman toimeenpanossa.

Metsäammattilaisten verkoston muutosesitykset

Metsäammattilaisten verkosto esittää, että ennallistamissuunnitelmaa täydennetään seuraavasti:

1. Laaditaan kokonaisarvio ennallistamistoimien ilmastovaikutuksista, jossa tarkastellaan samanaikaisesti hiilinieluja, hiilivarastoja, maaperää, puutuotteita ja korvausvaikutuksia.
2. Lisätään erillinen tarkastelu ilmastomuutokseen sopeutumisesta osana ennallistamistoimien suunnittelua.
3. Kuvataan nykyistä selkeämmin, miten luonnon monimuotoisuus-, ilmasto-, huoltovarmuus- ja uusiutuvien luonnonvarojen tavoitteet sovitetaan yhteen.
4. Sitoudutaan päivittämään suunnitelman vaikutusarviointeja uuden tutkimustiedon perusteella.

ennallistamistoimien ilmastovaikutuksista laaditaan kokonaisarvio, jossa tarkastellaan samanaikaisesti hiilinieluja, hiilivarastoja, maaperää, puutuotteita ja korvausvaikutuksia.

Lisäksi suunnitelmaan tulee lisätä erillinen tarkastelu ilmastonmuutokseen sopeutumisesta, kuvata selkeämmin luonnon monimuotoisuus-, ilmasto-, huoltovarmuus- ja uusiutuvien luonnonvarojen tavoitteiden yhteensovittaminen sekä sitoutua päivittämään vaikutusarviointeja uuden tutkimustiedon perusteella.

10 Ennallistamissuunnitelman toimeenpanon periaatteet

Toimeenpanon tulee edetä vaiheittain siten, että toimenpiteiden vaikutuksia seurataan säännöllisesti, uusia tietoja hyödynnetään suunnitelman päivittämisessä, tavoitteita voidaan tarkentaa tutkimustiedon karttuessa ja mahdollisiin haitallisiin vaikutuksiin voidaan reagoida ajoissa.

Vaiheittainen toimeenpano vähentää riskiä siitä, että keskeneräiseen tietoon perustuvat ratkaisut johtavat myöhemmin vaikeasti korjattaviin ongelmiin.

10.1 Vaikuttavuus tulee asettaa pinta-alatavoitteiden edelle

Ennallistamisasetuksessa käytetään useita pinta-alaan perustuvia tavoitteita. Verkoston näkemyksen mukaan toimeenpanossa tulisi kuitenkin painottaa ennen kaikkea ekologista vaikuttavuutta.

Toimenpiteitä tulisi kohdentaa ensisijaisesti kohteisiin, joissa luonnonarvot voidaan palauttaa tehokkaimmin, ekologinen kytkeytyneisyys paranee, kustannustehokkuus on korkea ja yhteiskunnalliset haitat jäävät vähäisiksi.

Vaikuttavuuteen perustuva kohdentaminen tukee sekä luonnon monimuotoisuuden tavoitteita että julkisten varojen tehokasta käyttöä.

10.2 Yhteistyö lisää hyväksyttävyyttä

Ennallistamisen onnistuminen edellyttää laajaa yhteistyötä. Toimeenpanossa tulee hyödyntää maanomistajien kokemusta, metsäalan käytännön osaamista, tutkimuslaitosten asiantuntemusta, ympäristöjärjestöjen osaamista sekä viranomaisten yhteistyötä.

Yhteistyöhön perustuva toimintamalli vähentää ristiriitoja ja lisää eri osapuolten sitoutumista yhteisiin tavoitteisiin.

10.3 Seurannan tulee kattaa myös yhteiskunnalliset vaikutukset

Luonnoksessa seuranta painottuu ekologisiin indikaattoreihin. Metsäammattilaisten verkosto pitää ekologisten vaikutusten seurantaa välttämättömänä, mutta katsoo, että seurannan tulee olla laajempi.

Toimeenpanon yhteydessä tulisi seurata myös metsänomistajien osallistumishalukkuutta, vapaaehtoisten luonnonhoitotoimien kehitystä, puumarkkinoiden toimivuutta, hallinnollisen taakan kehittymistä, yritysten toimintaympäristöä, alueellisia vaikutuksia ja kansalaisten luottamusta toimeenpanoon.

Näin voidaan tunnistaa mahdolliset ongelmat riittävän varhaisessa vaiheessa.

10.4 Sopeutuva toimeenpano

Koska ennallistamisasetuksen toimeenpano kestää useita vuosikymmeniä, myös toimintamallin tulee olla sopeutuva. Sopeutuvalla toimeenpanolla tarkoitetaan sitä, että tutkimustieto päivittää toimintaa, seurannan tulokset vaikuttavat päätöksiin, uusia

menetelmiä voidaan ottaa käyttöön ja tavoitteita voidaan tarkentaa asetuksen sallimissa rajoissa.

Tällainen toimintatapa on vakiintunut luonnonvarojen hoidossa ja tukee pitkäjänteistä päätöksentekoa.

10.5 Luottamus on toimeenpanon tärkein edellytys

Lausunnon keskeinen johtopäätös voidaan tiivistää yhteen periaatteeseen: ennallistamissuunnitelman onnistuminen riippuu siitä, säilyykö metsänomistajien ja muiden toimijoiden luottamus toimeenpanon oikeudenmukaisuuteen.

Luottamusta vahvistavat erityisesti avoimuus, ennakoitavuus, laadukas vaikutusarviointi, oikeusvarmuus, vapaaehtoisuus, toimivat kannustimet ja tasapuolinen kohtelu.

Ilman luottamusta myös ekologisesti perustellut tavoitteet voivat kohdata käytännön toteutuksessa merkittäviä haasteita.

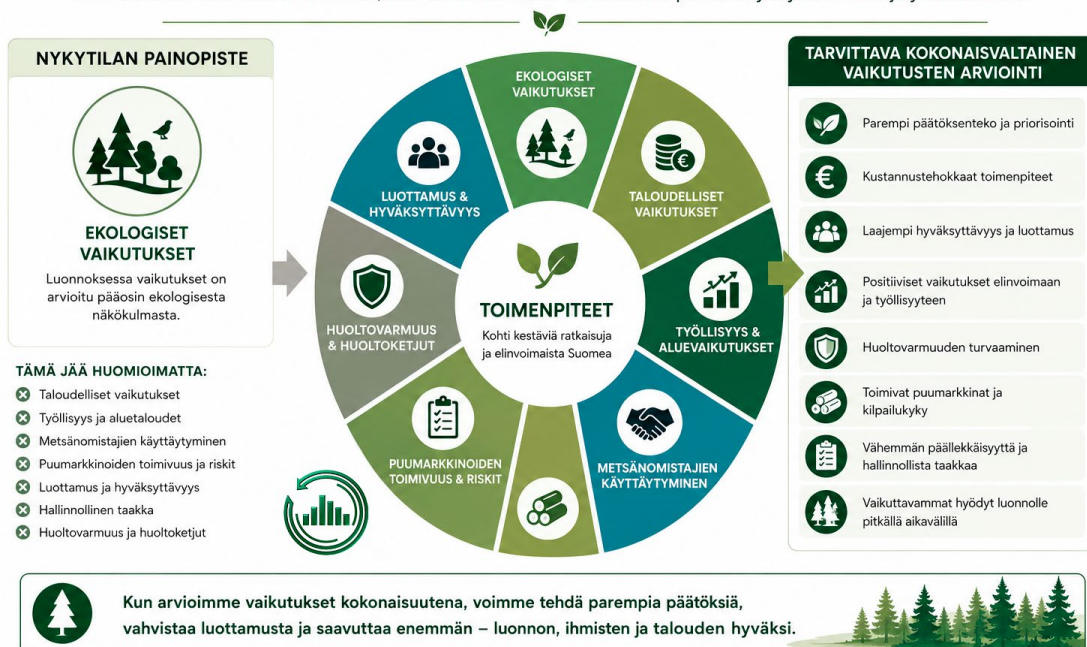
Metsäammattilaisten verkoston muutosesitykset

Metsäammattilaisten verkosto esittää, että ennallistamissuunnitelmaan lisätään seuraavat toimeenpanoa ohjaavat periaatteet:

1. Toimeenpano perustuu vaiheittaiseen etenemiseen ja vaikutusten jatkuvaan arviointiin.
2. Toimenpiteet kohdennetaan ensisijaisesti ekologisen vaikuttavuuden ja kustannustehokkuuden perusteella.
3. Tutkimustieto, seuranta ja käytännön kokemukset otetaan huomioon suunnitelman säännöllisessä päivittämisessä.
4. Seurantaan sisällytetään myös taloudelliset, sosiaaliset ja hallinnolliset vaikutukset.
5. Toimeenpanossa korostetaan yhteistyötä maanomistajien, tutkimuslaitosten, viranomaisten, elinkeinojen ja kansalaisjärjestöjen välillä.
6. Luottamuksen vahvistaminen tunnistetaan yhdeksi toimeenpanon keskeisistä onnistumisen edellytyksistä.

VAIKUTUSARVIOINNIN NYKYTILA JA KEHITTÄMISTARVE

Kokonaisvaltainen arviointi varmistaa, että ennallistamistoimet tuottavat parhaat hyödyt luonnolle ja yhteiskunnalle.

11 Johtopäätökset

11.1 Metsäammattilaisten verkoston yleinen arvio

Verkoston yleisen arvon mukaan suunnitelmassa tulee täydentää erityisesti metsänomistajien käyttäytymisvaikutuksia, talousmetsien luonnonhoidon kannustimia, puumarkkinoiden toimintaa, metsäalan investointeja, työllisyyttä, alueellista elinvoimaa, huoltovarmuutta ja säädösten yhteisvaikutuksia koskevaa tarkastelua.

11.2 Luonnontieteellinen tietopohja

Suunnitelmassa tulee nykyistä selkeämmin kuvata tietopohjan epävarmuudet, inventointimenetelmien yhdenmukaisuus, laadunvarmistus, havaintojen dokumentointi sekä mahdollisuus täydentää tietoja uuden tutkimustiedon perusteella.

11.3 Vapaaehtoisuus

Suomessa luonnonhoidon onnistuminen perustuu pitkälti vapaaehtoisuuteen. Suunnitelman toimeenpanossa tulee huolehtia siitä, että vapaaehtoisuuden kannustimet säilyvät, luonnonhoidosta ei muodostu metsänomistajalle riskiä ja METSO- ja Helmi-ohjelmien hyväksyttävyyttä säilyy.

11.4 Talousmetsien luonnonhoito

Verkosto pitää tärkeänä, että talousmetsien luonnonhoito tunnistetaan nykyistä vahvemmin osaksi kansallista ennallistamiskokonaisuutta. Suojelualueet,

ennallistaminen ja luonnonhoito eivät ole vaihtoehtoisia ratkaisuja, vaan toisiaan täydentäviä keinoja luonnon monimuotoisuuden vahvistamisessa.

Toimeenpanon tulee perustua avoimuuteen, oikeusvarmuuteen, laadukkaaseen vaikutusarviointiin, vapaaehtoisuuteen, yhteistyöhön ja tutkimukseen perustuvaan päätöksentekoon.

11.5 Metsäammattilaisten verkoston keskeiset muutosesitykset

Verkosto esittää, että kansallista ennallistamissuunnitelmaa täydennetään seuraavasti:

Verkoston keskeiset muutosesitykset ovat, että vaikutusarviointi laajennetaan kattamaan taloudelliset, sosiaaliset ja käyttäytymisvaikutukset; talousmetsien luonnonhoidon merkitys tunnistetaan nykyistä vahvemmin osana ennallistamistavoitteiden saavuttamista; luonnontieteellisen tietopohjan laadunvarmistuksen periaatteet kuvataan suunnitelmassa; metsänomistajien oikeusturvaa ja vaikutusmahdollisuuksia vahvistetaan toimeenpanossa; suunnitelmaan lisätään seuranta myös vapaaehtoisen luonnonhoidon, puumarkkinoiden toimivuuden ja yhteiskunnallisten vaikutusten osalta; ennallistamistoimien yhteisvaikutukset muun EU-sääntelyn kanssa arvioidaan; ja toimeenpanossa sovelletaan sopeutuvan suunnittelun periaatteita.

11.6 Lopuksi

Metsäammattilaisten verkosto katsoo, että ennallistamisasetuksen toimeenpano onnistuu parhaiten silloin, kun luonnon monimuotoisuuden tavoitteet, ilmastotavoitteet, metsien kestävä käyttö, maanomistajien oikeudet ja yhteiskunnan taloudellinen kestävyys sovitetaan yhteen avoimen valmistelun ja tutkimukseen perustuvan päätöksenteon avulla. Suunnitelman tulee myös olla toteuttamiskelpoinen työvoiman ja kaluston saatavuuteen peilaten.

Suunnitelman hyväksyttävyyttä voidaan merkittävästi vahvistaa täydentämällä vaikutusarviointeja, parantamalla tietopohjan läpinäkyvyyttä sekä turvaamalla vapaaehtoisuuden, oikeusvarmuuden ja yhteistyön toimintaedellytykset.

Metsäammattilaisten verkosto pitää tärkeänä, että kansallisen ennallistamissuunnitelman jatkovalmistelussa hyödynnetään lausuntokierroksella esitettyjä näkemyksiä ja että suunnitelmaa kehitetään edelleen yhteistyössä tutkimuslaitosten, viranomaisten, maanomistajien, elinkeinoelämän ja kansalaisjärjestöjen kanssa.

Luonnoksen kohta	Metsäammattilaisten muutosesitys	Perustelu	Vaikutus suunnitelmaan
Johdanto	Laajennetaan vaikutusarviointi koskemaan myös työvoiman ja kaluston saatavuutta, saavutettavia luontohyötyjä, metsänomistajien käyttäytymistä, puumarkkinoita ja luonnonhoidon kannustimia.	Vaikutusarviointi jää nykyisellään puutteelliseksi.	Parantaa päätöksenteon tietopohjaa.
Ohjausryhmän reunaehdot	Lisätään periaate, jonka mukaan toimeenpano ei saa heikentää vapaaehtoisen luonnonhoidon kannustimia.	Luottamus on luonnonhoidon onnistumisen edellytys.	Tukee luonnonhoidon jatkuvuutta.
Kansallinen metsästrategia	Arvioidaan vaikutukset metsästrategian luonnonhoitotavoitteiden toteutumiseen.	Ennallistamisen ja metsästrategian tulee tukea toisiaan.	Vahvistaa politiikkajohdonmukaisuutta.
METSO- ja Helmi-ohjelmat	Seurataan vaikutuksia maanomistajien osallistumishalukkuuteen.	Vapaaehtoisuus on ohjelmien keskeinen vahvuus.	Mahdollistaa kannustimien kehittämisen.
Luontotyyppien tavoitteet	Arvioidaan ennen lopullisia tavoitteita taloudelliset, sosiaaliset ja alueelliset vaikutukset.	Tietopohja on vielä osin keskeneräinen.	Lisää oikeusvarmuutta.
Metsäekosysteemit	Arvioidaan vaikutukset talousmetsien luonnonhoitoon ja metsänomistajien käyttäytymiseen.	Käyttäytymisvaikutukset puuttuvat luonnoksesta.	Ehkäisee tahattomia haittavaikutuksia.
Talousmetsien luonnonhoito	Tunnistetaan talousmetsien luonnonhoito osaksi kansallista ennallistamiskokonaisuutta.	Monimuotoisuus rakentuu myös talousmetsissä.	Tukee kustannustehokkaita ratkaisuja.
Luontotieto	Kuvataan	Luotettava	Lisää päätösten

Luonnoksen kohta	Metsäammattilaisten muutosesitys	Perustelu	Vaikutus suunnitelmaan
	inventointien yhdenmukaisuus, dokumentointi, laadunvarmistus ja tietojen korjaaminen.	tietopohja on oikeusturvan edellytys.	hyväksyttävyyttä.
Oikeusvarmuus	Kuvataan menettelyt tietojen tarkistamiseen ja oikaisemiseen.	Hyvä hallinto edellyttää virheiden korjaamismahdollisuutta.	Lisää luottamusta toimeenpanoon.
Toimenpiteiden kohdentaminen	Kohdentaminen perustuu ekologiseen vaikuttavuuteen, kustannustehokkuuteen ja yhteiskunnallisten vaikutusten arviointiin.	Julkiset varat tulee kohdentaa vaikuttavimpiin kohteisiin.	Lisää kustannustehokkuutta.
Ilmastovaikutukset	Arvioidaan hiilinielut, hiilivarastot, puutuotteiden korvausvaikutukset ja ilmastomuutokseen sopeutuminen kokonaisuutena.	Ilmasto- ja luontovaikutukset ovat kytkeytyneet toisiinsa.	Parantaa kokonaisarviointia.
Metsien ilmastomuutokseen sopeutuminen	Kuvataan, miten ennallistaminen ja metsänhoitokäytännöt voivat täydentää toisiaan.	Vähentää tarpeetonta vastakkainasettelua.	Tukee pitkän aikavälin kestävyyttä.
Puumarkkinoiden toiminta	Arvioidaan vaikutukset puukauppaan, transaktiokustannuksiin ja yritysten riskienhallintaan.	Markkinavaikutuksia ei ole arvioitu.	Parantaa vaikutusarvioinnin kattavuutta.
EU-sääntelyn yhteisvaikutukset	Arvioidaan ennallistamissuunnitelman yhteisvaikutukset EUDR:n, CSRD:n, SFDR:n, EU-taksonomian ja sertifiointin kanssa.	Useiden säädösten yhteisvaikutukset voivat olla merkittäviä.	Vähentää päällekkäistä hallinnollista taakkaa.
Talous- ja työllisyysvaikutukset	Täydennetään vaikutusarviointi koskemaan investointeja, työllisyyttä,	Nykyinen arviointi painottuu julkisiin kustannuksiin.	Parantaa päätöksenteon kokonaiskuva.

Luonnoksen kohta	Metsäammattilaisten muutosesitys	Perustelu	Vaikutus suunnitelmaan
	kilpailukykyä, huoltovarmuutta ja aluekehitystä.		
Seuranta	Laajennetaan seuranta koskemaan myös taloudellisia, sosiaalisia ja käyttäytymisvaikutuksia.	Pelkkä ekologinen seuranta ei riitä arvioimaan toimeenpanon onnistumista.	Mahdollistaa suunnitelman kehittämisen.
Toimeenpanomalli	Otetaan käyttöön sopeutuvan toimeenpanon (adaptive management) periaate.	Tutkimustieto ja kokemukset täydentyvät ajan myötä.	Mahdollistaa suunnitelman jatkuvan parantamisen.